
DE LOFZANG DER SCHAMELEN

DOOR

HENDRIKA KUYPER—VAN OORDT

Sinds dag en jaar ligt zieke Matje Blauwendraad op haren mageren rug en haar mantel, haar ronde gele bont, haar wijde rokken — de have, die zij meenam naar de Stichting, wijl zij toen nog op beterschap hoopte, zal wel voorgoed in haar kastje blijven, en 't Huis verlaten.... nà haar.

De Sabina-Stichting, waar Matje ziek ligt, is geen vriendelijk vaderlandsch Hofje. Geen toewijzing der gunst van een eigen huisje vergunt de oude vrouwtjes, welke toch, tot krukkende kreupelheid haar laatste beenbeweging verlamt, *Hollandsche* oude-vrouwtjes blijven, zelfbehaaglijk zich te meten in zindelijkheidswedkamp. Geen binnenplein van glunder bleekje, der poesen wandeldreef en haar strijdperk; strijdperk ook voor strijdige burenelangen, welke de heiningen der palmhagen juridisch slechts gebrekkiglijk regelen, lacht er, met groenend gelaat. De vensteren van den voorkant staren op steenen, gelijk ze deden bij den levenstijd van Vrouwe Sabina, die haar woonhuis tot een Stichting aan de stad vermaakte.

Het huis is hoog, voor de smalle straat en zijn front is naar 't Noorden gekeerd. Zoodat het toch in de oogen zijner vensteren geen zonlicht vangen zou, ook al ware het huis ter overzijde lager. Zoo lang de twee huizen daar staan hebben zij hunne hooge hoofden elkaar toegewend en dat op 't Noorden heeft het andere benijd, wanneer 't bevoorrecht werd door de lentelijke stralen. Nu is de bevoorrechting met de misdeeldheid in wranger contrast getreden: immers, deze laatste is

grievend verzwaard, want het woonhuis ter overzij is woonhuis gebleven eener aanzienlijke dame, gelijk Vrouwe Sabina was. De veertien vensteren zijner drie verdiepingen toonen veertien maal de zuivere banen van eenzelfde vitrage. Zoo nauwkeurig voegen zich de randen dezer strakke banen aan de kozijnen en de raamposten terzij, dat de grensscheiding verdwijnt en 't lijkt, of 't witgeverfde houtwerk buiten achter 't glas ongemerkt in witte kantstof overgaat.

Maar Regentessen, die de Sabina-Stichting voor de stad besturen, vinden gordijnen van blauw lankaster praktisch. Deze reiken maar tot halverwegen de enorme ramen; er onder gaapt 't bloote zwart van de ruit. Dat staat ongezellig en onttakeld — alsof de laatste meiden, die Vrouwe Sabina in haar dienst heeft gehad, midden in haar laatsten schoonmaak het werk er bij neergooiden, en 't sindsdien zoo gebleven is.

Doch 't venster der bovenkamer, waar zieke Matje Blauwendraad ligt, toont nog fleurigheid in zijn aspect. Want haar medeverpleegde, Guurtje, heeft verstand van planten kweeken; langs 't kozijn loopt een frissche zoom, die 't zonder zon, met enkel daglicht doen wil.

Guurtje kan echter, als zij des morgens door de verpleegster op haar stoel en haar stoof is gezet, daar alleen niet weer afkomen. Dus moet Solange, die de derde tentgenootte is, dien hof besproeien met het steenen gietertje, dat niet te wijd zijn waterwaaier spreidt en nog geen Zondvloed te weeg brengt als 't omvalt. Dit laatste gebeurt nogal eens, al vermaant ook Guurtje: „Pas op nou, Sootje, je gaat der over.” — „Kind dan toch! de trekpot!” Zeker kennen Solanges handen de vijf deelen van haar wereld: het bed van Matje, den stoel van Guurtje, de tafel, met wat daarop staan moet, de vensterbank en de gemeenschappelijke kast. Maar ook de gevoeligste hand kan niet kijken en grijpt er soms naast. Dus komt het, dat 't gietertje morst en de theepot, aangestooten, wankelt op de vijfhoekige basis van het komfoortje, zoodat zijn vijf transparante landschapjes in 't rond, als 't lichtje er binnen weifelt door den schok, even steen-koud verbleeken. Zoo gebeurt het dat de bakjes onder de bloempotten overloopen of zelfs een omgeworpen kopje zijn bruinen vloed over de dijken stuwt der randen van 't schoteltje. Want Solange is blind.

Ook is zij misvormd, wijl haar rachitische beenen krom naar buiten schijnen uit te knikken onder den last van haar logge lijf, en haar handen, aan haar lange armen, altijd nadrukkelijk schijnen omlaag te verwijzen naar haar rare, dwarse voeten. Zij is, wat daar in de streek heet: „donker van opslag,” altijd ongerekend dan, dat haar wijdopen oogen verstijfd staan, zoodat van „opslaan” noch „neerslaan” ooit sprake is — en langs haar ingedeukten rug dalen haar zwarte vlechten tot over de plek, waar haar middel moest zitten.

Solanges moeder is een ondernemende schippersdochter geweest, die mee wilde varen met de boot op Bordeaux, omdat zij van een goeden dienst aldaar gehoord had. Doch zij vond in dien goeden dienst volstrekt haar heil niet en zij kwam terug, zonder den gewenschten Franschen echtgenoot — alhoewel haar armetierige kleine kindje een Franschen doopnaam droeg.

Maar toen zij stierf behoefden de binnenschippers, haar varende magen, niet te duchten dat de Hollandsche dekken hunner rechtvaardige schuiten door den lichaamslast van 't exotisch buitenbeentje ooit zouden bezwaard raken. Want Solanges Fransche grootvader, die, zegt men, een aanzienlijk en vermogend man is in de stad Bordeaux, heeft haar, voor levenslang, in de Stichting gekocht.

Solange is dus verpleegde in haar volle rechten en kan staan en gaan waar zij wil. Maar daar zij moeilijk reeds stáát en niemand in de stad zich om haar bekreunt, haar eens afhaalt of een verzetje bezorgt — blijft haar gáán beperkt tot den tuin. Als 't mooi weer is geleidt de verpleegster haar daarheen en zet haar op een bank in 't zonnetje. Daar zit zij dan geduldig te wachten, haar zwaarmoedige gezicht van vrouwelijke dwerg geheven naar 't licht, tot een andere verpleegde, die daar spanzeert, een oud kereltje, haar vraagt: „Soolansje, wi'j es loope?” Dan steekt ze een vertrouwende hand uit en hobbelt verheugd, naast haar geleider, op 't pad, in krampige poging zich nopend te heerschen over haren balsturig-dwarsen voet, dat die niet, kneuzend, zich plante in den steenbreekrand.

Daar, in den ouderwetschen stadstuin, slingert zich 't pad om de doodige heesterbosschages, de roestige pereboomen in de zwartaarden perken, de groenige grafterp van 't verarmd gazon. Die ingebouwde tuin is allengs lager komen te liggen dan de straat en zijn

grond wordt er niet vetter op, noch zijn aanzien verzorgder. De verwilderde wingerdfestoenen zwieren over de treden heen der niet meer gebruikte serretrap; ook is 't geen compliment voor een zomerhof, wanneer men van oordeel is dat varens er nog 't best gedijen. Er zijn een paar tuinbeelden blijven staan; die heffen de *morgue* hunner vuil-verregende torsen, den schimp hunner geschondenheid, boven 't frissche varengroen uit; aristocraten, welke versteend staan over den ongewroken hoon hunner achterlating in een Liefdadigheids-Stichting! — de vlakke gelaten in stommen standstrots verstarde. En hunne leege oogen staren eeuwig heen over de geringe hoofden van Stedelijk-verpleegden.

— Als Guurtje en Matje Blauwendraad den bezwaarden stap hebben hooren slijpen langs de bovengang, langs de rammelige trap, dan volgen hare gedachten Sootje in 't groen van den zomermorgen. Ze zeggen dat Jasper en Kloris ook buiten zijn en vast eens met haar wandelen. En zij denken aan de bank, waarop ook zij vroeger in 't zonnetje zaten, onbewust van de verachting der beelden, de verachting van 't patricisch huis — tevreden, knusse ouwetjes, in den tijd toen zij nog zoo gelukkig waren dat zij buiten konden komen.

— Doch de slingerende dreven waar men nooit in omkeert — alleen schijnt de zon soms op de wangen en soms in den hals — wekken bij Solange de vermoeiende voorstelling van te dolen in een grenzen-loos land en als haar cavalier haar eindelijk haar knie tegen de bank laat stooten — waardoor hij met courtoisie te kennen geeft dat de tournée is afgelopen — dan is ze allang blij dat ze weer zitten kan. En intusschen weten boven Matje en Guurtje dat de tijd nu haast om moet wezen. Dan hooren zij de trap-treden weer kraken onder de voeten der verpleegster en der dwerg, die moeilijk naar boven wordt geheschen. Zij hooren met blijdschap het sloffen weer slijpen langs 't zeil en denken dat zóó Sootje weer in de kamer is.

Dan vertelt het meisje, haar bezwaarde gezicht wat verlicht, hoe fijn 't was, in 't zonnetje. Ze vertelt, in stroom van verheugde woorden, dat ze bloemen heeft gekregen van de huisjuffrouw. Ze zeïën: 't is de steenbreek, die bloeit. Zij dacht eerst dat de juffrouw haar fopte en enkel stelen gaf, maar nee, toen zij goed voelde vond zij 't scherm van de bloempjes wel. Hoe langer men die beziet, hoe

mooier en liever men ze gaat vinden; daarom heeten ze ook: hoe-langer-hoe-liever, in plaats van steenbreek. En Solange heeft 't stuur van Guurtjes woorden niet noodig om in de kast de melkkan te vinden, waarin haar omvattende hand de stengels drukt, binnen den geschikten kring der jonge varenblaaren.

— Doch Solange heeft soms reden om nog warmer een ruiker te bewonderen, namelijk wijl die waarlijk riekt. Dat gebeurt wanneer Jan Blauwendraad zijn zuster komt bezoeken.

Als 't de weekdag is waarop Jan Blauwendraad met de eieren naar stad gaat, dan zegt zijn vrouw dat hij een beketje voor Matje mee moet nemen. Zij stapt dan in haar hofje en plukt haar mooiste bloemen af. Die bindt zij met een biesje samen tot een nogal compacten ruiker, zooals men 't haar en alle meisjes uit de streek, als kind reeds heeft geleerd dat men ruikers moet maken. Nu wordt de bouquet ter zijde van de eieren in de teenen mand gelegd en voor den zonnebrand onder een tip van den doek geborgen. Wanneer dan Jan Blauwendraad in de stad zijn vaste klanten bedient en ook aan 't huis ter overzij zijn korf op de stoep zet — zijn korf, die door 't slijten der sneezen al lichter wordt en toch allengs al zwaarder gaat wegen aan zijn bedaagden arm — dan plaagt er de meid het eierenboertje: „Zeg, Blauwendraad, heb ie die mooie roossies meegebracht voor mijn?”

Maar hij antwoordt ernstig: „Nee, Trina, die benne voor me zuster, hierover.”

„Welnou, Blauwendraad,” zegt Trina, die wel merkt dat 't boertje gauw hijgt en beider huizen trap-hoogte kent, „laat je korfie dan zoolang hier in 't voorhuis staan. 'k Zel der niet van snoepe, heurie! Wat zel je der heel mee naar bove tijge?”

Hierin stemt Jan toe en als hij de negen eieren heeft afgeteld welke hij gratis slijt, drie aan zijn zus en drie aan Guurtje en drie aan de Krates, dan neemt hij 't bundeltje van den bonten zakdoek, waarin hij ze lei, voorzichtig bij de knopen en vat met de rechterhand de bloemen aan bij de omwonden stelen.

Als hij aan de Stichting gescheld heeft en wacht tot de, niet heel vlugge, portierster-verpleegde hem opendoet, dan heeft Jan Blauwendraad een sterk gevoel van ontzag, — alsof hij, als vroeger, bij de

grootheid komt waar zijn zuster in haar goede jaren diende. En als hij de ontruimde vestibule en de desolate staatsiegang doorloopt meent hij dat 't niet behoort, hier op schoenen te stappen — dat 't veeleer betamen zou de klompen buiten te laten en op eerbiedigen kousenvoet te gaan over 't marmarsteen.

Wanneer hij de trap bestijgt, die hij enkel kent in haar huidige ontblooting, wijl in haar vroegeren staat geen laaggeboren voetzool van eierenboertje ooit haar weelderigen looper drukte en wanneer hij daarna boven op 't portaal 't gemeenzaam zeil betreedt, dan kan 't zijn dat Kloris of Jasper hem tegen 't lijf loopt en vraagt: „of ie naar z'n meissie moet?”

— Daar staat hij dan, onder de kille stucco bogen, die 't perspectief van 't leeg portaal omvangen; versleten keuterboertje met zijn roode, strakke gezicht en zijn vergrijsden kop. Hij beseft best waarom Kloris en Jasper hem plagen: omdat 't dwaas staat, voor een manspersoon op leeftijd, om met 'n beket in je handen te loopen, — omdat 't meer iets is voor vrouwvolk, beketten mee te brengen voor mekaar. Maar Jasper en Kloris weten toch dat de vrouw niet alle dagen naar stad komt en dat zijn ouwe zus dan razende op blommen gesteld is!

— Als Jan Blauwendraad de kamer nadert, weet Solange 't eerst dat hij het is, die onwennig aan den slappen deurknop draait. En als ze eerst bescheiden teruggetreden, hem gezeten weet naast Matjes bed, dan gaat ze op de tafel tasten naar de bloemen, die hij moet hebben neergelegd toen hij zijn zuster een hand gaf.

Nu vleit ze: „Mag 'k es ruiken, Blauwendraad?”

„Ze bènne voor jullie,” antwoordt Jan, wat stug en bedremmeld, want voor Solange is hij bang. Hij treft het liever zóó, dat ze juist in den tuin is. Hij voelt zich gegènerd met haar en niet op zijn gemak. Hij weet totaal niet wat hij aan haar heeft, noch hoe hij haar aan moet vatten. Hij kent haar leeftijd, maar hij kan haar zestien jaren en haar meisjesvlechten niet rijmen met haar volwassen vrouwen-gezicht. Hij vindt haar een griezelig kind. Als ze zoo blind door de kamer scharrelt vreest hij dat zij vallen zal, of zich stooten en wonden — in hetzelfde huiverend medelijden dat vreest een wond te zullen zien op 't lichaam van een ongelukkig akelig dier.

— Het is een groote, geurige ruiker. Zoo zwaar is de forsche

vaan van de ridderspoor in top: de met water gevulde kan staat stevig, doch een glazen vaas zou er door kantelen. Zoo kruidig riekt de stroeve goudbloemknop: de geur hangt nog lang aan de hand die hem streefde. Scherp snijdt de rand in van 't siergras, zijn taaie lint vliet door de vingers als een nijdig stroompje. Een dorentje tusschen de geprangde stelen wijst 't spoor naar de dikke, zachte roos, die in 't midden zit. En der hangende hartjes afgaande rij beiert aan 't bloemtrosje, in schommelend stommenspel van klokjes zonder klepeltjes.

Solange is met haar bouquet naar 't midden van de kamer geloopt en hoewel zij staan blijft schijnt zij daar te hurken. Zij legt haar logge wang tegen de bloemen aan. Zóó lijkt zij de vrouwelijke hof-dwerg wel van 't oude schilderstuk, wier sombere mismaaktheid moet dienen om 't beeldje van 's konings dochttertje voordeel te doen uitkomen: la nina, het zoete prinsesje, blauw-bloeiend vlasblondje in de tinten van haar Spaansche plechtgewaad. Het is of men Solange eens, bij ongeluk, heeft plat getrapt en toen verzuimd, haar weer bij te fatsoeneren. Alsof zij geschroefd heeft gezeten in een pers, die 't licht uit haar oogen en den vorm uit haar lijf heeft gedrukt. Alsof ze, geboren en getogen onder den tafelsteen van een Hunnebed, daar niet gegroeid, doch alleen maar verouderd is tot volwassen vrouwelijkheid. — Nu zouden Jasper en Kloris grinniken: als ze 't meissie, voor wie Jan ze dan toch maar meebracht, zóó met zijn blommen zagen staan!

— Maar Matje meent dat haar broer ze maar met de beket moet laten betijen. Ze is der gerust wel sekuur mee. Ze zet 'em temet wel in water.

En Jan doet wat zijn zuster zegt. Zij is een stakkerig besje. Zóó plat ligt 't dek op de matras: men gelooft niet dat tusschen die twee zich nog 't lichaam van een mensch bevindt. Op 't kussen schijnt enkel een ouderwetsche floddermuts te rusten, waarin men slierten grauw haar heeft gelegd om een voorwerpje, dat bleeker is van grauwe tint: het masker van een haast verstorven oudewijfjes-gezichtje.

Maar Jan's oogen zien haar zoo niet. Want Matje is zijn oudste zuster. Zij zat al in de hoogste klas van de school, toen Jan nog op zijn knietjes achter een bankje aan kroop. Zij diende al lang bij den

rijkdom en ze ging deftig naar de kerk, met een hoedje op de muts en een zwarten mantel aan, toen haar broertje zijn loopbaan in nederigste phase begon als knechtje op de hofsteê van een schriele oome en nooit uit zijn boezeroentje kwam. En zelfs later, toen hij in oprechtheid des harten: „Nooit gedacht” op zijn modeste hekken zette — want hij had nooit gedacht dat hij een eigen boerderijtje zou krijgen — is Matje hem vóór gebleven, dieper in beleid en rijper in levenswijsheid. Want Jan heeft van de wereld niets gezien dan die hofsteê van zijn oome en de portalen der weidsche woonstee, waar hij amper zijn korf uit handen zetten dorst. Maar Matje heeft in de groote huizen zelf verkeerd. Achter de spiegelende ruiten was haar deftige dienstbaarheid wel aan 't werk te zien, aan de eervolle en gewichtige taak, de oude meubelen te wrijven. En wanneer het licht van de kaarsenkroon eener zaal door kierend luik een pijltje schoot op de keien, dan beduidde dit: dat er een feest werd gegeven voor den eersten stand der stad, waarbij Matje aan tafel diende, in al haar stemmige hoorigheid dien luister des levens mee beleefde, het overschot der edele beten at en haar ingewijde oogen baadde in den glans van 't festijn, — 't ongenaakbaar binnen de manteling der muren en geloken vensteren weggeslotene.

Maar als de zomer oud wordt, als Solanges vingeren de celletjes der leege raat betasten eener stevige dahlia — dan hangt, in de kamer zoo hoog in 't huis, de loome middag zwaar o'ver de drie vrouwen. Dan zijn Solanges stompe knikkebeenen 's morgens te moe geworden van 't hobbelen door den tuin, om 's middags die oefening te herhalen en zij zit, in telkens verslappende aandacht, zwijgend haar raffiawerk te vlechten. En Guurtje breit. Guurtje is vroeger, evenals Solanges moeder, varende geweest. Doch zij voer in deugd; de beelden, welke háár voor oogen stonden, waren slechts de, van overgrootmoederskant overgeleverde breipatronen voor schippers-truien. Nu zit zij roerloos op haar stoel en haar stoof, haar wollen omslagdoek gewikkeld om haar koude, doode beenen. Maar over de tafel en over haar schoot heerschen haar handen nog. Die breien, als vroeger in 't echtelijk roefje, de overoude siervormen in: de schelpen, de slakjes, de horentjes. Als de trui af is kan die recht-

overeind staan op haar eigen degelijkheid en de werkjes in de donkere sajet zullen zijn als vergeten teekenen, een verloren runenschrift, dat melding maakt van een ongeweten volksverleden.

Maar eer 't zoover komt is Guurtje's sajetkluwen wel dikwijls baloorig haar breibakje ontsprongen. En Solange heeft niet noodig dat Guurtje zegt: „Sootje, me kloen . . .” zij is reeds, zoo 't schijnt, naast haar stoel met haar bovenlijf op den vloer gevallen. Den leidraad van den draad ter hand gaat zij dan zoeken, naar Guurtje's bestierend woord: „Nou ben je der haast — kijk, zóó heb je 'em — hij zit met 'n slachie om de tafelpoot heen. — Zóó — dank ie, beste meid da'j bent.”

Maar Matje Blauwendraad ligt te staren naar de zonnige dakgoot ter overzij; daar komen in den laten middag de woudduiven zitten, die wonen in den kastanje van den tuin. Zij denkt: „Nou zie ik ze daar van 't jaar vast voor 't laatst.” Want Matje hoopt niet meer. Zij verlangt niet meer dat men haar zaakjes uit de kast, haar mantel, haar ronde gele poes, haar eens in handen geve. Zij vraagt niet meer aan den dokter: „of ze nog overeind zal komen?” Zij ligt maar stil te wachten, wat God over haar beschikken zal. Zij vindt haar lot niet hard: 't is zóó der dingen loop. Wanneer men zoo oud is geworden als Matje Blauwendraad, wat verwacht men dan nog van dit leven? Nu bestiert haar broer zijn hofsteedje nog. Maar hij is zooveel jonger. Eer 't vijf jaar verder is zal de rijkdom van zijn twee koetjes hem gaan bezwaren, wijl die in den donkeren morgen het vroegklokje van „melkenstijd” kleppen en de eierenkorf, dien zijn vrouw nog maar half vol stapelt, weegt immer wichtiger, omdat de weg naar de stad steeds langer wordt. En weer vijf jaar verder — dan komt de dag dat hij voor de laatste maal een moeden ouden arm door 't hengsel steekt en voor de laatste maal hurkt op een blauwe stoep, om zijn laatste sneesje af te tellen . . .

— Maar als 't jaargetij al verder verglijdt, den koelen herfst, den winter in, den duisteren, harden tijd — als buiten geen bloemen meer groeien en de doek, waarin de negen eieren zaten geknoopt, als een prozaïsche zakdoek in Jan Blauwendraads zak blijft rusten — dan komt hij niettemin even geregeld bij zijn zuster op bezoek. En hoewel 't al een

eind in de week is vraagt altijd hem Matje: „waarover Dominee gepreekt heeft?”

Dat weet Jan heel precies. Hij zegt welk hoofdstuk is voorgelezen, welke Psalm de Voorzang, welke de Tusschenzang, welke de Slotzang was. Natuurlijk heeft hij eerst den tekst genoemd en nu laat hij 't aan haar meerdere wijsheid over uit de gegevens de preek te reconstrueeren. Want Jan bezit niet wat de menschen „besluitend vermogen” noemen. Maar Matje is er tevreden mee en lang nog beweegt de preveling der herhaalde woorden haar mond.

— Dan komt de donkerste en kortste dag, waarop 't jaar sterft en de Kerstweek breekt aan. —

— Jan Blauwendraad is nog op vasten, zij 't dan reeds dragen voet, den drogen harden landweg langs gegaan, de roode vreugd der winkelstraten door; nu staat hij, in den mistig verschemerenden middag, voor de Sabina-Stichting en vraagt: of 't goed is? hij wil vóór de feestdagen nog eens bij zijn zuster kijken. Zijn Zondagsche kleeren heeft hij reeds aan, dat staat plechtig en feestelijk. Hij houdt een grauw builtje zoo voorzichtig als een Chineesch theekopje in zijn vingers en hij drukt met zijn arm iets, dat een bloempot kan zijn, tegen 't lijf. En de deemoed, waarmee zijn hand in de vestibule terstond zijn pet afneemt, is toch van een zekeren trots niet vrij, want de pet is fonkelnieuw en de hand draagt, behalve thans die pet, een veelbelovend bont bundeltje bij de knopen. Hij is de galmende gang doorgegaan, de trap op, die spokig lijkt, in 't slecht verlichte huis, nu loopt hij over 't bovenportaal weer terug naar den voorkant, onder de koude armen door der stucco bogen. Hij is niemand tegengekomen; Kloris en Jasper niet, die hem altijd plagen, noch de verpleegster, die vragen kon: „Zoo, ouwetje, kom je hier voor Kerstmannetje spelen?”

De kamer, waar de vrouwen zitten, is dof en grauw. Koud is 't er niet, want natuurlijk genieten verpleegden eener Stichting het voorrecht van Centrale verwarming. Maar dat voorrecht is betrekkelijk; 't kan de koesterende knusheid niet vervangen van een snorrend rood kachelkje; voor 't gezicht blijft de kamer kil. En 't feit dat Guurtjes handen, die over de tafel beschikken, juist om die kille grijsheid te verdrijven iederen wintermiddag vroeger het thee-

komfoortje opstaken, maakte dat haar voorraad van pitjes ontijdiglijk uitgeput raakte, zoodat men thans zelfs die kleine lichtbron mist.

— Als Jan Blauwendraad binnentreedt is de wonderlijke Française reeds weer van haar stoel gevallen: zij staat naast hem, onder hem, aan zijn elleboog. En zoo uitbundig is haar vreugde om wat zij aan feestelijks wéét, al ziet zij 't niet, dat haar eerste woord tot hem is: „O Blauwendraad, je mot es kijken, ze hebben hierover 'n Kerstboom gezet!”

Dat verzekeren ook, natuurlijk met meer gezag, Matje en Guurtje. Een kleinkind van Mevrouw logeert er, voor hem heeft men 't boompje gesierd. Het staat, verweg, diep in de diepe zaal; tot één zacht schijnsel zijn samengevloeid de vlammetjes der vele kaarsjes. De intimiteit van 't hooghartig huis is even onbewaakt gelaten, misschien op aandrang van 't kind zelf, 'twelk wil dat de menschen van de straat af zijn boompje zien. En al de achteruitgezette, aan lager wal geraakte ramen der Stichting turen thans naar dat eene der veertien rivale vensteren, 'twelk faalt in de correcte rij, zwakke stee, lichtende bres in de morne reserve, welke voor een enkel uur, blootgeeft der kameren verholten praal.

— Doch met Jan Blauwendraad is ook hier meteen de feestelijkheid binnengetreden, want Jan komt om ze allemaal blij te maken — zijn zuster natuurlijk in de eerste plaats. Uit den doek komt de lekkere krentemik te voorschijn door de vrouw gebakken; daarvan zal Matje een sneedje, geboterd en gesuikerd, eten. De vroege kiekens raken tegen Kerstmis van 'tzelfde jaar aan den leg; hij haalt den schat der drie prille kleine eitjes uit 't builtje; Matje zal zoo'n melkversch eitje gebruiken. Het bloemstuk in Jan's arm blijkt een potje roode tulpen te zijn: die komen niet op de vensterbank, tegen de kou van 't glas, maar naast Matjes bed. En als alles zoo beschikt is, de lekkernijen voorloopig zijn opgeborgen, aan de nieuwe pet een sekuur plaatsje is gegeven, waar Solange er niet op trappen kan — dan gaat Jan op den stoel aan 't voeteneind zitten.

Doch de kamer wordt minder donker, al daalt dieper de schemering. Want Guurtje heeft de vijf doode steenen landschapjes van 't theekomfoortje tot nieuw leven verwekt door haar allerlaatst ge-

spaarde waxinepitje er achter aan te steken; flauwtjes verlicht dat 't nabije bed en den man, die er voor zit.

Daar zit hij, Jan Blauwendraad, met zijn ruigen kop. Hij staat in contrast met de drie huiszittende vrouwen, want zijn verweerde gezicht is nog rood en frisch, naast de vale kamerkleur harer gelaten. Nog stoer zijn zijn schoongewasschen, gezonde boerenknuisten, welke zoo even hare warme, verweekte, slappe handen drukten. Hij is onder den wijden hemel, door de zuivere droge koude gegaan; hij komt van zijn wintersch hofsteedje en schijnt den geur van zijn hooi zelfs aan zijn Zondagsche kleeren mee te dragen. Hij is bevoorrecht, nog goed ter been, bijna nog een flinke man. Maar toch past hij bij de drie vrouwen en komt wèl met haar overeen: eender van simpele makelij; enkel maar beter geconserveerd exemplaar van hetzelfde nederig aarden vaatwerk; alleen maar gaver bewaarde alledaagsche appel, niet, als de besjes, verdroogd, noch, als de dwerg, wormstekig. Omdat — ach, omdat toch ook hij maar een versleten keuterboertje is, wiens deel niet groot geweest is in dit leven . . . .

Nu denkt Jan dat zijn zuster wel graag zal hooren waarover Dominee met Kerstmis preekt. Doch daar Kerstmis nog moet aanbrenen en Dominee natuurlijk aan Jan vooraf geen inzage van de stukken verleent, zoodat Matje ditmaal zònder gegevens een leerrede zou moeten construeeren, blijft hij zwijgen.

„Jan” . . . .

„Jawel, Matje.”

„Jan, nou weet ik wat der morgenochtend in de kerk weer gezong wordt.”

„Dat ken je nagaan, Matje. „De steen, dien door de tempelbouwers” en de Lofzang van Zacharias.”

„Net,” zegt Matje. „Lof zij den God van Israël.” Ken jij dat niet es hier voor me zinge, Jan?”

. . . . Daar kijkt Jan merakel beduusd van op en 't duurt wel vijf minuten eer zijn eenvoudige brein het ongewone voorstel verwerkt. Zingen — psalmen zingen — dat doe je in de kerk, de heele gemeente tegelijk en 't orgel speelt er bij. Zingen doe je niet alleen. Misschien desnoods nog es vrouwlui, bij der naaiwerk, of kinders,

die spelen op straat. Maar als bejaard manspersoon zijnde doe je dat immers niet . . . .

Maar zijn zuster vraagt weer: „Ken jij dat niet es hier voor me zinge, Jan?”

Jan zit nog maar te denken wat hij van 't voorstel denken moet. Hij heeft van zijn leven niet alléén gezongen, zoo maar in een kamer, hij weet niet eens of hij 't wel kan. Hij voelt zich bedremmeld en beklemd. Hij begrijpt niet hoe Matje aan die gedachte komt en hij wou wel dat ze 't hem niet gevraagd had. Hij vindt het eigenlijk erg dwaas, veel, veel gekker dan om 's zomers, als ouwe man, met een bekete te loopen. En Jasper en Kloris, die hem daarom al altijd zoo uitlachen, kunnen nu ook wel op 't portaal staan en hem zingen hooren. Of de verpleegster zal komen en vragen: „Wat is dat hier voor meziek?” — Guurtje . . . . da's nog tot daar-an-toe, ... maar die rare franzoos, die nou al van der stoel is afgekome en midden in de kamer staat, mèt dat ze 't woord „zingen” heeft vernomen . . . .

Doch Jan peinst verder en beziet nu ook den anderen kant. Dat Matje altijd verstandig was en beter dan hij wist hoe 't hoorde. Dat hij er mogelijk den rechten kijk niet op heeft, wijl zijn zuster stellig geen dingen van hem vraagt die verkeerd of dwaas zijn. Dat 't ook niet aangaat, haar dit te weigeren, nu zij 't misschien niet lang meer maken zal. — En hoewel hij, zonder om te kijken, voelt dat de dwerg hem nadert in den rug, bedenkt hij ook: dat Soollansje toch wel een tobbert is, een miesderabel onkruidje — der bedroefd ongelukkig an toe — na venant van andere jonkmeissies van der leeftijd . . . .

Matje ligt zoo stil te wachten; in 't weifelend licht ziet men enkel nog maar op 't kussen de grauwe lijst van haar verdorde haar om 't lichtere grauw van haar vergaan gezichtje. Zij is immers maar een stumperig besje, dat spoedig sterven zal en geen wenschen meer kan laten gelden?

Maar zoo ziet haar broeder haar niet. Matje is wijs en goed, zijn oudste zuster, die hij heeft geëerd. — En schuchter, beverig, begint hij te zingen:

Lof zij den God van Israël,
Den Heer, Die aan Zijn erfvolk dacht,
En door Zijn liefderijk bestel,
Verlossing heeft teweeg gebracht.

— Nu verliest hij zijn schroom en zijn versleten oudemannenstem wordt vaster. De vreemdigheid valt hem mee: 't klinkt hem zelf bijna gewoon in de ooren. Want zijn hart is blij omdat hij zijn zuster vertroost. Het hindert hem niet meer, dat Guurtje bij 't luisteren zoo strak hem aanstaart, dat de blinde dwerg hem aanraakt, tegen hem aanleunt, in den rug. Hij vergeet het portaal met Kloris en Jasper, die daar nu zeker staan gein te schoppen — hij vergeet de verpleegster, die toch elk oogenblik kan binnenkomen en spinnig zeggen: „Hei, hei, man, keserten geve we hier niet!” Hij zingt, hoe langer hoe flinker. Hij kent al de verzen uit zijn hoofd en hij zingt ze alle, achter elkaar; dat duurt een heele poos, want er zijn er vijf en Jan zingt niet vlug.

Voor elk, die in het duister dwaalt,
Verstrekt deez' Zon een helder licht,
Dat hem in schaûw des doods bestraalt,
Op 't vredepad zijn voeten richt.

— En o, zalig en heerlijk wordt 't Kerstfeest dier armen van geest in de kale Liefdadigheidskamer, waar, voor drie schamele vrouwen, een oud boertje den Lofzang zingt.
